

Rónán Hession

LEONARD
A HLADOVÝ
PAUL

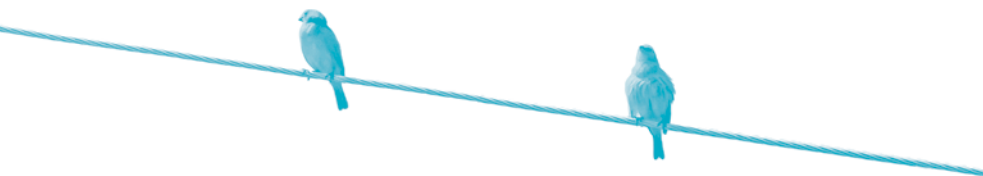
*Okouzující a vřelá oslava
všeho, čeho si ceníme
na každodenním životě.*

The Guardian

Host

Přeložila Zora Freiová

Rónán Hession

LEONARD A HLADOVÝ PAUL

BRNO 2022

Copyright © 2019 by Ronan Hession

First published in the United States in 2020 by Melville House

Originally published in the UK by Bluemoose Books

Cover photos by Chris Haws, Osman Rana,

Ronaldo de Oliveira and Patrick Selin/Unsplash

Translation © Zora Freiová, 2021

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2022

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0760-3 (PDF)

ISBN 978-80-275-0761-0 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0762-7 (MobiPocket)

*Tuto knihu věnuji Kathleen Smythové:
za tvé statečné a krásné srdce.*

LEONARD

Leonarda vychovávala jen matka a nesnáze s tím spojené skrývala pod rouškou veselosti. Jeho otec tragicky zemřel při porodu. I když nebyla od přírody žádný generál, naučila syna vnímat život jako řetězec drobných událostí, z nichž každá se dá sama o sobě zvládnout. Patřila k lidem, pro které je laskavost něčím úplně přirozeným a kteří jsou přesvědčeni, že jediná přijatelná omluva pro to, že někomu na zahrádce za domem chybí krmítko pro ptáky, je ta, že ho umístil před dům.

Jak už se to chlapcům, kteří před sportem dávají přednost hrám, občas stává, Leonard měl málo kamarádů, ale spoustu nápadů. Jeho matka intuitivně vycítila, že děti jako on potřebují, aby jim někdo naslouchal. Cestou na nákup spolu rozmlouvali o elektrických úhořích a vraceli se ponoření do debaty o Saturnových měsících; při koupání probírali přílivové vlny, a když ho ukládala ke spánku, ještě se letmo zmínili o člověku, který má podle *Guinnessovy knihy rekordů* nejdelší nehty na světě. Leonard však vyrůstal v době, která tichým dětem obdařeným fantazií nijak zvlášť nepřála. Matka se ho často musela zastávat proti nevrlym učitelům, kteří si stěžovali, že se s ním nedá pořádně komunikovat.

Na třídních schůzkách vyučujícím trpělivě a vytrvale vysvětlovala, že Leonard stejně jako jeho nebožtík otec „postrádá výraz nadšeného objevitele“.

I když mu bylo už přes třicet, matka ho nadále starostlivě opečovávala, kupovala mu k obědu jeho oblíbenou šunku — tu libovou, bez bílých vláken —, nechávala mu na nočním stolku čaj, až se vzbudí, a snažila se mu na džínách žehlit puky, které pak Leonard vždycky v tichosti rozžehlil. On jí pozornost oplácel tím, že jí dělal k stáru společníka; matka prostě patřila do nepřiliš hustě zalidněného pásma jeho života.

Nevěděl přesně, kdy k tomu došlo, ale v určitém okamžiku se jeho vztah k matce začal proměňovat z čistě synovského v cosi podobného partnerství. Třebaže k soužití dospělého syna s ovdovělou matkou společnost dosud nezaujala žádné formální stanovisko, nepovažuje se právě za ideální. Pokud si toho lidé vůbec všimli, patrně usoudili, že matka je panovačná nebo že synovi schází iniciativa a možná i libido. Ve skutečnosti se ani jeden z nich nesnažil druhého omezovat či mu zasahovat do života; oba byli nezávislí jedinci, kteří si potrpěli na svůj osobní prostor a jednoduše spolu dobře vycházeli. Ano, Leonard si vzpomínal, že návrh, aby spolu jeli na dovolenou, vyzněl trochu rozpačitě, i když si nebyl jistý, kdo z nich s tím přišel jako první. Dovolené matek s dcerami jsou samozřejmě úplně běžné a výpravy otců se syny prosluly jako vhodný typ přechodového rituálu na cestě k dospělosti. Kdežto dovolená matky se synem nevyhnutelně vzbuzuje dojem, že jeden z nich je druhému břemenem. Budiž však popravdě řečeno, že jako společníci na cestách si vzájemně vyhovovali. Matka byla zdatná chodkyně zvyklá zdolávat galerie a jakoukoli výstavu rozumného objemu dokázala zvládnout celou, aniž se nechala rozptylovat lákadly v prodejně se

suvenýry, jimž podléhaly unavené ženy i o polovinu mladší. Oběma se líbily kostely, a přestože Leonard sám nebyl nábožensky založený, značná část světového umění taková je. Rád si prohlížel slavné obrazy a sochy v evropských katedrálách, zatímco matka v boční kapli zapalovala svíčku za svého křehkého, dávno zesnulého manžela.

Na dívky se Leonarda nikdy moc nevyptávala; jednak věděla, že je to pro něj citlivé téma, a jednak si sama nebyla jistá, jestli jeho život v celibátu pramení z nedostatku zájmu, nebo příležitosti. U Leonarda vedla skutečnost, že dosud žije doma s matkou, k jisté zdrženlivosti v praktických ohledech. Občas si říkal, co by se stalo, kdyby si domů přivedl děvče, a usoudil, že druhý den ráno by prostě našli na nočním stole šálky čaje dva.

Matka zemřela nečekaně ve spánku jedné noci uprostřed týdne, úhledně přikrytá peřinou a s oblečením nachystaným na další den, což svědčilo o jejím respektu vůči maličkostem. Lékař jako příčinu úmrtí stanovil infarkt, ale zdůraznil, že nenašel žádné známky utrpení ani zápasu. Řekl, že se jí „prostě zastavilo srdce“.

Jelikož byl Leonard plachý jedináček dvou plachých jedináčků, pohřeb se konal v úzkém kruhu. V předních lavicích v kostele neseděl kromě něho nikdo, protože lidé svůj poměrně blízký vztah k zemřelé tak trochu podcenili a usadili se o několik řad dál dozadu, než by měli. Poněvadž se Leonard nemohl spoléhat na žádnou širší rodinu, musel se při obřadu ujmout více úkolů: četl přímluvy, nesl obětní dary a měl na starosti všechny ostatní drobné činnosti, které obvykle připadnou bližším nebo vzdálenějším příbuzným. Kněz pronesl obecné kázání o smrti a naději, což byla pro Leonarda úleva, poněvadž matka vždycky nelibě nesla, když se z nebožtíkova života dělala líbivá karikatura. Kdyby byl

sebral odvahu, vzal by si slovo a řekl by, že se jeho matka o své bližní starala jako o ptáčky u sebe na zahradě: s čistou radostí a velkoryse.

V krematoriu se její rakev sunula po kolejničkách za rudou oponu a trochu přitom zadržávala, takže připomínala vláček ve strašidelném zámku, v matčině oblíbené poutové atrakci. Jelikož se obávala výšek a soutěží, pouť pro ni bývala trochu náročná, ale kvůli Leonardovi tam chodila a strašidelný zámek si užívala, protože v podstatě znamenal pomalou projížďku ztemnělou světélkující galerií. Když se opona za rakví zavřela a dozněly poslední tóny skladby „Nothing Rhymed“ v podání matčina oblíbeného zpěváka Gilberta O’Sullivan, Leonard si otřel z brýlí slzu a zamířil do rodného domu, který měl nyní jakožto sirotek obývat sám.

Když jedináček přijde i o druhého rodiče, na generačním kalendáři se otočí list. Je třeba zařídit a vyřešit všelijaké praktické náležitosti, ale člověk se musí postavit čelem i k mnoha dalším věcem. Přicházejí, ať už je připravený, nebo ne. Výsledkem je slitina smutku a zmatenosti. Právě v tomto stavu, s náladou o oktávu níž než obvykle, trávil Leonard první týdny po pohřbu: zíral na koláč, který se pekl v troubě, dlouze postával u krmítka nad sáčkem slunečnicových semínek nebo truchlivě prodléval u názvu pořadu v televizním programu, který chtěl ze zvyku označit zvýrazňovačem. Kdyby se ho v té době někdo zeptal, na co myslí, nebo se ho nějak snažil rozptýlit — jinak řečeno, kdyby ho bezdůvodně vyrušil —, byl by s odpovědí na štíru; vědomí věcí vezdejších se k němu vracelo jako kočka, která se po několikadenní nepřítomnosti bez vysvětlení objeví u dveří.

Každý den po večeři sedával na pohovce, jak to mívají ve zvyku svobodní muži, pro něž je čas něčím, co se má spíš vyplnit než příjemně strávit. Vždycky si otevřel některou

historickou biografii trpělivě čekající v knihovně; v několika byla už po prvních pár stránkách záložka značící, že hlavní hrdina dosud vězí v období svého dětství. Leonard zjistil, že knihkupectví na něj působí útěšně a nakupování knih ho uklidňuje, ale jako čtenář byl tou dobou roztržitý: čtení teď působilo mnohem osaměleji, když mu chyběla kulisa matčiných neuspěchaných domácích činností. Sedával u stolu a zkoušel obkreslovat obrázky z *Ornitologova roku* — jespáka cupitajícího po břehu nebo alkouna s vejci, která se díky svěmu hruškovitému tvaru neskutálejí z útesů —, ale protože je neměl komu ukázat, už si na detailní kresbě peří a jemném propracování barev nedával záležet. A samozřejmě stále zbývala televize: možnost ze všech nejlepší, třebaže podivně vzdálená, když už o ní člověk nemůže mluvit s tím druhým vedle sebe.

Kdyby měl Leonard jinou náтуру, možná by zašel do hospody za kamarády a zahrál by si s nimi šipky, domino, karty nebo nějakou jinou věžeňskou hru, jenže při pomýšlení, že by měl trávit čas mezi extroverty, cítil v té době nesmírnou osamělost. V podobných chvílích pozná člověk opravdické přátele nebo se jako Leonard uteče k příteli jedinému. A tak, aby se vyhnul večerní prázdnotě, zvykl si Leonard nacházet útočiště ve společnosti Hladového Paula.

„PÁRLEVŮ“

Hladový Paul bydlel dosud s rodiči ve stejném domě, v němž vyrostl. Ze svých vyměřených plus mínus sedmdesáti let už jich měl odžito přes třicet a kdejakému nezasvěcenému zvědavci by se zdálo, že se mu nedostává podnikavosti nebo možná doufá, že své rodiče přežije, a díky tomu se snadno stane majitelem domu. Hladový Paul byl však člověk, jehož celková nevšímavost vůči okolí se vymykala jakýmkoli klepům. Ve skutečnosti nikdy z domova neodešel proto, že žil ve šťastné rodině, a možná je vzácnější, než by být mělo, že si někdo takových věcí váží.

Jeho otec Peter pracoval dlouhá léta jako ekonom, ale teď už byl na odpočinku a živobytí mu zajišťoval důchod poskytovaný neviditelnou rukou trhu. Měl pleš, i když to vypadalo, že holohlavost mu způsobila gravitační síla, kvůli níž se vlasy stáhly z vršku lebky dovnitř a teď se mu v podobě chlupů draly z uší, nosu a obočí. Matka Hladového Paula Helen byla učitelka před důchodem, zaměstnaná už jen na dva dny v týdnu. Kdysi na základní škole učila dva roky i Leonarda; tenkrát chválila jeho výkresy a říkala mu, že má „nápadů, že by je mohl rozdávat, jen kdyby trochu zabral“, což je ten nejvládnější způsob, jak někomu sdělit, že je líný. Jako každý

kantor, který svého bývalého žáka potkává v dospělosti, Leonarda pokaždé zdravila s nelíčenou přívětivostí.

S Peterem se seznámila, když se zastavil na ulici, aby jí ukázal cestu do jedné výstavní síně, načež ji tam rovnou i doprovodil. Snadno se do sebe zamilovali. Jejich počáteční chemie se postupně proměnila ve fyziku a posléze v biologii, když byli obdařeni prvním dítětem — starší sestrou Hladového Paula, kterou pojmenovali Grace. Pak následovaly dva závažné samovolné potraty, po nichž se jim nakonec narodil Hladový Paul, takže ho vzhledem k okolnostem opatrovali jako oko v hlavě. Jako pár Helen s Peterem i nadále spojovala blízkost dvou lidí, kteří toho spolu hodně prožili.

Na žádost Hladového Paula pojmenovali svůj dům „Párlevů“ podle jedné francouzské písničky, kterou kdysi zaslechl v ragbyovém klubu. Helen trvala na tom, že zadní zahrádka bude poskytovat útočiště ptákům a přední zase včelám, zatímco Peter se staral o to, co nazýval „vnitřní údržba“: věšel obrazy, vyměňoval žárovky a zajišťoval nejrůznější drobnosti, které dům potřebuje, aniž by bylo nutno k tomu kupovat kdovíjaké nářadí. Grace už se dávno odstěhovala a teď se připravovala na blížící se svatbu. Tuto událost hodlala zvládnout s pomocí každodenních večerních telefonátů Helen, k jejímž úkolům patřilo zejména hodně naslouchat a čas od času to prokládat konejšivými mateřskými poznámkami typu „já vím, děvenko, já vím“.

Když Leonard toho večera dorazil, otevřel mu Peter, jako obvykle usměvavý a se zářícíma očima, z nichž se dalo jasně vyčíst, že ho moc rád vidí.

„Jen pojď dál, Leonarde.“

Leonard vešel dovnitř a zbytečně si otřel čisté boty o rohožku, což byl úkon spíš zdvořilostní než hygienický. Helen seděla v obývacím pokoji a na podnosu skládala puzzle.

Zdalo se, že je to reprodukce nějakého impresionistického obrazu, ale nešlo to určit s jistotou, protože zatím měla hotové jen okraje. Na područce balancoval šálek s čajem tak, jak by to Leonardova matka nikdy nepřipustila. Peter s Helen se uvelebili na pohovce ve svých obvyklých pozicích a opření o sebe připomínali dva kousky skládky.

„Jak se ti daří, Leonarde — vrací se všechno do normálu? Určitě máš spoustu zařizování,“ poznamenala Helen jemně a hned na začátku tak odklidila z cesty citlivá témata.

„Pracuju na tom,“ odvětil Leonard, aniž vysvětlil, jestli mluví o normálu, truchlení nebo zařizování.

„Ráda tě vidím — nabídni si,“ ukázala na čokoládové velikonoční vajíčko rozbalené tři týdny před termínem, které postupně ujídali všichni, takže nikdo neměl špatné svědomí. Leonard si ulomil velký kus, pokusil se z něj oddělit menší, přípustnější porci, ale když se mu čokoláda začala drobit do klína, snědl ji raději celou. Televizní vysílání bylo pozastavené uprostřed pořadu *Studentské klání*, který patřil k Leonardovým oblíbeným.

Peter měl ve zvyku sedět v plné pohotovosti, a jakmile soutěžící stiskl tlačítko, zahájit hádání kulometnou palbou: „Thomas Crowell, NE, Oliver Cromwell, NE...“, načež nemožně uhlazený dvacetiletý mládenec pronesl: „Kardinál Wolsey.“ Protipól k Peterově kulometu tvořila Helenina taktika dálkového ostřelovače. S oblibou se zabývala něčím jiným — křížovkou, sudoku nebo jako dnes skládáním puzzle — a dělala, že neposlouchá. A pak po nějaké složité otázce, se kterou si ani jeden tým nevěděl rady, znenadání jakoby nic utrousila správnou odpověď a sotva zvedla oči. Obvykle to bylo něco neuhodnutelného, například událost z některého přestupného roku nebo fakt, že král Kdosi Kdovíkolikátý měl dvojče. Předstírala, že jí nepůsobí žádné

zvláštní potěšení, že jedna taková nevzrušená správná odpověď vyváží pět Peterových chaotických odhadů. Kdysi Peter jeden díl nahrál a prvních dvacet odpovědí se naučil nazpaměť, jen aby jí ho mohl dodatečně pustit a udělat na ni dojem; svůj plán skutečně provedl, ačkoli se nikdy nedozvíme, jestli mu na to Helen doopravdy naletěla, nebo se jen radovala z toho, co všechno je ještě po letech ochotný udělat, aby ji ohromil. Především se ale oba o ten pořad zajímali proto, že skutečně věřili v mladé lidi. Fandili jim a promíjeli jim jakékoli nadbytečné sebevědomí, jelikož v každém chytrém mladém člověku, který umí své kvalitní vzdělání dobře využít, viděli něco ryzího a dokonalého.

„Jak to jde v práci, Leonarde?“ otázal se Petr. I v důchodu se nadále zajímal, jak fungují různá povolání, poté co sám pracovní trh opustil.

„Docela dobře. Pořád toho mám hodně.“

„A co dneska frčí nejvíc — dinosauři? Mořští tvorové? Pravek? Řekové?“

„Přihořívá — Římani. Hlavně jejich pobyt v Británii a tak podobně. Je to vážně zajímavé. Skotové jim pěkně komplikovali život.“

Leonard psal encyklopedie pro děti a podobné populárně-naučné knížky. I když je psal sám, autorství mu přiznáno nebylo. Titul autora — jak hlásal i papírový přebal knihy — připadl akademikovi, který ručil za správnost obsahu. Leonard měl na starosti vyjádření hlavních myšlenek v krátkých, dobře zapamatovatelných větách. Některým ilustrátorům se líbilo, jak umí podat klíčové informace, a postupně si vybudoval pověst člověka, který dokáže vystihnout pohled dítěte. Práce mu vyhovovala, protože ho přitahovalo všechno zajímavé, a raději hrál menší roli v příběhu někoho jiného, než aby byl sám hvězdou. Také ho těšila ona důvěryhodnost

druhořadého, která vzniká, když člověka nijak neoslavují a nepřipisují mu zásluhy, ačkoli dostával trochu méně peněz, než by se mu v této životní fázi líbilo. Pracoval v otevřeném kancelářském prostoru rozděleném nízkými přepážkami, o nějž se dělil s lidmi z dalších firem a s administrativními pracovníky ze své vlastní firmy, kteří klidně mohli pocházet i z jiných firem. To všechno mu dodávalo pocit a vzezření člověka patřícího do společnosti, ale ve skutečnosti pracoval většinu času sám a ve vlastní hlavě. Ilustrátoři, kteří doopravdy živilí rodiny, dodávali své obrázky až poté, co on skončil, a tak se s nimi obvykle nepotkával. Jeho vztahy k autorům ručícím za obsah byly povětšinou věcné a rezervované. Zpětnou vazbu i své případné poznámky mu posílali e-mailem s formální zdvořilostí, přátelskou, ale chladnou. Leonardovi to nevadilo. Nestál o navazování profesionálních přátelství s firemními alfa-samci.

„Měl bys ty knížky ilustrovat sám, Leonarde — kreslení ti vždycky šlo. Skoncuji s tím panovačným nadřízeným a ujmí se vydávání sám. Odstěhuj se na Bahamy a piš na pláži,“ radila mu Helen, která po celý svůj produktivní věk povzbuzovala druhé, jako by jim jemně a nenápadně přistrkovala míčky k odpalu.

„Možná to jednou udělám,“ odpověděl Leonard. „Potíž je v tom, že všechny populárně-naučné knihy vyšly už v tolika různých podobách, že je těžké přijít s něčím originálním. Něco nového můžou dodat leda ilustrátoři, já jen pořád dokola omílám ta samá stará fakta. Ale asi mi to tak vyhovuje — rád si představuju, že děti ty knížky čtou a baví je to.“

„Není nic hezčího než vidět dítě, jak si čte,“ prohlásila Helen. „Vzpomínám si, jak Grace lehávala na břicho na koberci a nevšímala si televize ani nás. Nikdy jsem nepotkala dítě, které by nemělo rádo čtení, pokud k němu dostalo příležitost.“

Kdysi za mnou do školy chodili rodiče a stěžovali si, že jejich děti nechtějí číst. Pokaždé jsem jim radila totéž: když budou číst rodiče, děti je napodobí. Jestli chcete, aby to dělaly, dělejte to i vy. Vsadím se, že jejich rodiče četli hodně,“ dodala a ukázala na pozastavené *Studentské klání* na obrazovce.

„Když je řeč o nadaných mladých lidech, nevyskytuje se tu někde náhodou váš oblíbený syn?“ prohodil Leonard.

„Je nahoře — říkal, že tě tam máme poslat,“ odvětil Peter a natáhl se po ovladači. Cestou z obýváku Leonard zaslechl, jak se televize probírala k životu a Peter vykřikl: „Hoříčík!“

Pokoj Hladového Paula v prvním patře byl prázdný. Leonard si nebyl jist, jakými pravidly se řídí vcházení do místností dospělých přátel, a tak se zastavil u dveří a postával tam natolik nenuceně, nakolik je to možné, když člověk slyší, jak opodál jeho kamarád dává průchod obsahu svých střev. Využil příležitosti a podrobně si prohlížel pokoj, kde předtím jakživ nebyl. Přibližně od dvanácti let muži do pokojů svých přátel moc nechodí, protože bývá obtížné najít pro takovou návštěvu přijatelný důvod. Místnost představovala směsici různých období a její povšechně nezajímavý dospělácký nátěr narušovaly náhodně roztroušené pozůstatky chlapeckého nadšení. Na políčkách, kde rodiče kdysi toužili jednoho dne spatřit velká literární díla, stály v bojových pozicích figurky akčních hrdinů. Na jediné lampě se houpal podomácku vyrobený kartonový model letounu Spitfire. Stěny byly vymalovány odstínem světlezelené, jaký by člověk možná zvolil pro dětský pokoj, kdyby nevěděl, jestli se mu narodí chlapeček, nebo holčička. Závěsy a přehoz přes postel pocházely z blíže neurčeného obchodu s bytovým textilem: dekor listů a ještě čehosi podobného v odstupňovaných odstínech modré a šedivé. Na stěnách viselo několik výtvarných děl Hladového Paula včetně nejistého portrétu *Smějícího se*

kavalíra vzniklého vybarvováním podle čísel a puzzle *Kde je Wally?*, které si dal zarámovat a na důkaz jeho složitosti si je vystavil. Ačkoli v pokoji nebyl nepořádek, působil dojmem nahodilosti, typickým pro místnosti odrostlých dětí, které v nich dosud bydlí.

Hladový Paul se vynořil z koupelny v bílém županu z měkkého froté převázaném bílým páskem, v teplákách a žabkách, na které se mu přichytil kousek toaletního papíru. Oklepával si ruce a ve tváři měl výraz hlubokého soustředění, charakteristický pro jedince s mokřýma rukama shánějícího se po ručníku. Skutečnost, že byl proti vši pravděpodobnosti oblečen právě do materiálu, který hledal, by možná pro člověka menšího formátu znamenala pokušení, ale Hladový Paul už podstoupil značné riziko, když v bílém odění usedl na toaletu, a teď nemínil kapitulovat před nesnází tak podružnou. Situaci vyřešil tím, že z koše na špinavé prádlo vylovil tričko a utřel si ruce do něj, neboť usoudil, že kus oblečení, který byl přednedávnem natolik čistý, že se dal nosit, se v mezichase pravděpodobně nestihl příliš umazat. Úleva působí potěšení, a když si Hladový Paul všiml Leonarda, přivítal ho s nefalšovanou vřelostí.

„Ahoj Leonarde! Poslali tě nahoru, to je skvělé. Jak se máš?“

„Dobře, díky. Co má znamenat ten župan?“ zeptal se Leonard.

„Ále, začal jsem trénovat bojová umění — jak vypadám?“

„Jako pravý válečník. Co tě k tomu přivedlo? Nejsi zrovna násilnický typ.“

„Názor na násilí jsem nijak nezměnil, ale v bojových uměních jde spíš o klid v akci. Ztišení uprostřed souboje. Rozhodně jsou záležitostí těla, kdežto mysl zůstává nevzrušená a pokojná. Není v tom žádné duševní násilí, žádná zlá

vůle, která je na násilí to nejhorší. A kromě toho začínám s judem, takže nikoho nemlátím do obličeje ani nic podobného.“

„A co to s tebou dělá, když se kutálíš po zemi s různými neandrtálci? Myslel jsem, že nemáš rád, když se tě lidi dotýkají, natož aby ti kroutili končetiny do osmičky.“

„To je právě to. Říkal jsem si, že mi to možná pomůže vyřešit problémy s osobním prostorem. Jak jsi správně poznamenal, je to jeden z intimnějších bojových sportů, tudíž nosíme domácí oblečení, a ne třeba oblek a motýlka. Ale popravdě řečeno, musím taky myslet na svou kondici. Těžko se můžu pokoušet o černý pásek, když funím i při obyčejné chůzi do schodů.“

Hladový Paul se položil na podlahu a jal se dělat kliky. Ozvalo se zapraskání následované několika kletbami, načež Hladový Paul začal znovu a vypadal přitom jako vyznavač break-dance, který dělá housenku.

„Kolik jich má být?“ zajímalo Leonarda.

„Trenér mi radil, abych pokračoval, dokud nezjistím, kde je moje hranice, a tu pak překonávat. Být jako voda. Na žíněnkách při tréninku to šlo líp, ale tahle dřevěná podlaha je docela tvrdá. Možná to zkusím v přílnavých ponožkách místo v žabkách.“

„V tom oblečení ale vypadáš dobře. Bílý pásek — to není jen tak. Jaké chvaty ses už naučil?“

„Zatím to bereme pěkně popořádku. Ze všeho nejdřív ti dají podepsat formulář, že přijímáš všechna rizika, a potom tě učí, jak padat, aby ses nezranil, i když mám dojem, že to, jestli se zraním, nebo ne, nezáleží jen na mně, ale i na mých budoucích protivnících. Pak jsme trénovali s ostatními. Většinou jsou trochu větší než já, takže jsem se cvičil hlavně v obraně.“

„Nejspíš to prospěje i tvé duševní síle. Bojová umění jsou proslulá tím, že zdůrazňují jednotu ducha a těla,“ poznamenal Leonard, který jednou psal něco o bojových uměních do dětské encyklopedie o olympijských hrách, ačkoli bojové sporty tam měly vyhrazený jen krátký oddíl na konci, spolu se střelbou, vzpíráním a informacemi o steroidech.

„To je zvláštní, že to říkáš — po tréninku se mi trochu točila hlava a to se mi často stává, když zkouším něco nového. Ale byla to teprve první lekce. Ptal jsem se trenéra na svůj potenciál a on mi řekl, že kdybych si místo županu a tepláků koupil *gi* — to je opravdický úbor na judo —, bylo by to skutečné znamení, že to myslím vážně. Je mi jasné, že to bude chtít hodně turnajů, než si získám jeho respekt.“

Na Leonarda zapůsobilo, jak se Hladový Paul ponořil do něčeho kulturně tak odlišného, a po krátké úvaze souhlasil, že by bylo nejlepší zakoupit pořádné *gi*, neboť župan opravdu vypadá trochu moc plyšově, než aby zastrašil jakéhokoli zkušeného judistu.

„Jestli ještě trénuješ, neměl bych počkat dole?“ navrhl.

„Vůbec ne. Můžu to dokončit později. Pojdme dolů na kus řeči.“ Hladový Paul si utáhl huňatý bílý pásek a udělal na něm kličku, jako by si zavazoval boty.

Místo předního pokoje vybral kuchyň a na rodiče zahalekal: „Budeme tady!“, načež Helen odvedle zašvitořila: „Dobře, zlato!“ Zapnul rychlovarnou konvici a zmizel v kamrlíku, jakémisi přístěnku vedle kuchyně původně zřejmě zamýšleném jako spíž, nicméně v tomto domě používaném ke skladování deskových her. Očima přelétl ohmatané hřbety srovnaných krabic jako someliér hledající správný ročník. Než se voda začala vařit, vystrčil z kamrlíku ruku, která vypadala, jako by existovala nezávisle na těle, a křikl:

„Třeba tohle?“ Ukazoval Leonardovi yatzy, hru s kostkami, kterou už hodně dlouho nehráli.

„Dobrá volba. Dneska večer máš velice východní náladu. Hodláš si koupit gi, vaříš si něco jako zelený čaj a teď chceš hrát yatzy. Naznačuje to snad nové směřování tvého života? Západní civilizace tě přestala zajímat? Mimochodem, já bych prosil normální čaj.“

„Myslím, že musím trochu vstřebat kulturní kontext juda, jestli nechci, aby mě příští týden znovu porazily šestnáctileté holky. Řekl bych, že v mé první lekci něco důležitého chybělo. Totiž, jako by mi kromě rovnováhy a motorických schopností scházelo něco z podstaty judisty,“ přiznal Hladový Paul. „No, tohle už jsme vážně dávno nehráli. Jak že to funguje?“

Hladový Paul rozložil jednotlivé herní rekvizity na stůl: okrouhlou desku se zvýšenými okraji pokrytou imitací červené plsti upomínající na herny v Las Vegas; čtyři kostky, což znamenalo, že jedna chybí; černý kelímek, ve kterém se kostky měly před vrhem protřepat, což hře propůjčovalo charakteristický dutě chrastivý zvuk; a sadu nemožně složitých hracích lístků znázorňujících, čeho se hráči mají snažit dosáhnout.

„Moc východně to nevypadá,“ poznamenal Leonard na adresu hry, kterou vymysleli Kanadáné a obchodně z ní těžili Američané.

„Tuhle hru nejspíš hráli zajatci v japonských táborech za druhé světové války. Nepamatuješ si pravidla? Už si trochu vzpomínám, proč jsme ji tak dlouho nevytáhli. Myslím, že když jsme hráli naposledy, vzdali jsme to a místo toho jsme si dali něco míň složitějšího, a to už o něčem svědčí.“

Hladový Paul se neustále pohyboval na tenké hraně mezi vášní pro deskové hry a averzí k jejich návodům.

Leonard vysvětlil základní principy, nakolik si je vybavil. Hladový Paul, který také postrádal výraz nadšeného objevitele, přikyvoval a předstíral, že chápe.

„Tak třeba začni a já pak uvidím, jak dál. Určitě si vzpomenu. To jen ta pravidla, všechna trochu připomínají karetní hry a ty já vůbec nechápu. Jo, taky bych měl přinést ještě jednu kostku.“ Hladový Paul opět zmizel v kamrlíku a vytáhl kostku z jiné hry, což je úkon, který se u deskových her rovná kanibalismu.

Hra se rozeběhla; Leonard zachrastil kelímkem s kostkami, který se musí držet oběma rukama, jako by si v něm hráč míchal koktejl. V prvním vrhu se pokusil o *full house*, ale padlo mu pět různých čísel. I Hladový Paul se rozhodl zkusit *full house* a rychle si vsunul do úst sušenku, aby měl volné ruce, přičemž mu několik drobečků spadlo na judistický župan, který se mu pod tíhou okamžiku rozevíral na hrudi. Hodil dvě dvojky, trojku, pětku a šestku a netušil, co to znamená.

„Á, už si vzpomínám — nemám náhodou zakřičet ‚yatzy‘?“ zeptal se, protože ho nic lepšího nenapadlo.

„To zrovna ne. Asi se ti do toho plete bingo nebo uno,“ opáčil Leonard a poté Hladovému Paulovi vyložil, co jeho hod znamená, a poradil mu s několika dalšími kroky.

Protože oba hráli deskové hry pravidelně a často je střídali, nebylo nic divného, že když přesedlali na novou, rozbíhala se pomalu. Bylo úplně normální, že začínali jakousi zahřívací fází, asi jako když polyglot vystoupí z letadla a potřebuje chvíli naslouchat místnímu jazyku, než jím znovu začne plynne mluvit. Zanedlouho se ustálil pravidelný rytmus chrastění kostek a střídání vrhů, přerušovaný volně plynoucím hovorem obou přátel; oba byli nezávislí myslitelé s širokým okruhem zájmů.

Hladového Paula nepřestával fascinovat okolní svět, na který pohlížel jako na cosi fantastického. Veškeré vědecké poznání považoval tak trochu za soubor legend, něco tak úžasného a neproniknutelného, že se stejně dobře mohlo jednat o mytologii. Rád si v knihovně půjčoval *National Geographic*, často několik měsíců stará čísla; ne že by to vadilo, když četl články o určování stáří uhlíkovou metodou nebo o Peršanech. Tímto způsobem v sobě pěstoval živý zájem o celý širý svět, a přitom zůstával nad věcí a stranou toho, co se obecně popisuje termínem současné dění. Leonard, do velké míry samouk, vlastnil předplatné časopisu *New Scientist*, které dlouhá léta dostával od matky k Vánocům. Rád četl i *Yesterday Today* kvůli nejnovějšímu vývoji bádání o starověkých civilizacích. Pro oba přátele bylo odumírání korálových útesů právě tak aktuální jako poslední parlamentní volby, objev nových trpasličích planet považovali za stejně důležitý jako včerejší penaltový rozstřel a o Marku Polovi diskutovali tak, jako druzí probírali drby o nejnovější filmové hvězdičce. V jejich rozhovorech se pojil *jin* Leonardovy lásky k faktům s *jangem* neuspořádané zvědavosti Hladového Paula.

„Vzpomínáš si na tu výstavu Edvarda Muncha, na které jsme byli loni, s těmi znepokojivými obrazy nemocných dětí?“ zeptal se Hladový Paul.

„Samozřejmě. Vidím, že na ledničce máš pořád ještě magnet s *Výkřikem*, který sis tam koupil na památku. Na tuhle ledničku se jen tak nějaký malíř nedostane.“

„Právě o tom obrazu jsem dneska četl jeden článek a hádej co? Chceš slyšet, co je na něm nejúžasnější?“ napíнал kamaráda Hladový Paul.

„Moment, nech mě přemýšlet. To oranžové pozadí souvisí s erupcí Krakatoy, ne? Je to tak?“

„Zajímavý nápad, ale jde o něco jiného.“ Hladový Paul celou dobu chrastil kostkami v kelímku, čímž se stupňovalo napjaté očekávání.

„Vzdávám se.“

„Ta postava na obraze ve skutečnosti nekřičí!“ Hladový Paul při tom odhalení vysypal kostky na desku, ovšem trochu moc nadšeně, protože pak jednu musel lovit zpod stolu — byla to čtyřka, která mu příliš neposloužila.

„Opravdu? Víš to jistě?“

„Naprosto. O to právě jde. Ten člověk si vlastně zacpává uši, aby výkřik neslyšel. Není to ohromné? Obraz může zůstat úplně nepochopený, a přesto se tak proslavit.“

„Vážně? Musím přiznat, že jsem se nejspíš v několika encyklopediích téhle chyby dopustil. Nevadí. Až budeme příště chystat opravené vydání, bude to zajímavost navíc.“

Leonard vrhl kostky a hodil čtyři stejná čísla. Napil se ze svého hrnku, ale čaj mezitím nepozorovaně vychladl a on si teď důkladně lokl nechutného zbytku u dna.

„Asi jsi včera neviděl ten dokumentární pořad o Edwinu Hubbleovi?“ zeptal se Hladový Paul, který se rozjel tak, že mu to mluvilo samo. „Dívali jsme se na něj s tátou po judu, když maminka telefonovala s Grace. Musím říct, že bez televize bych vesmíru vůbec nerozuměl. Díkybohu za zapálené oxfordské profesory, kteří mimo výuku natáčejí všechny ty dokumenty pro BBC — nejspíš si tím trochu přivydělávají. Televize a vesmír jsou pro sebe navzájem jako stvořené. Tátu i mě to tak pohltilo, že jsme společně snědli celý jeden Toblerone — ten velký, co se prodává na letišti.“

„Mrzí mě, že jsem to propásl. V encyklopediích jsem nikdy nedokázal pořádně popsat, jak je to s tím rozpínáním a smršťováním vesmíru, i když jsem o tom za ty roky leccos

přečetl,“ přiznal Leonard. „Nejenže jsem to nikdy nepochopil fyzikálně, ale ani tu představu, že vesmír je obklopený něčím, co vesmír není a do čeho se rozpíná, nebo je to naopak, že se nerozpíná vesmír, ale prostor? Jak tohle vysvětlit dětem, a přitom v nich nevyvolat milion nezodpovězených otázek? A to nemluvím o vyhlídce, že se vesmír zase smrští jako guma zpátky do mrňavé kuličky, což by každé přemýšlivé dítě vyděsilo. Jak se tu můžeme procházet jakoby nic a vést normální život, když víme, že se nám nad hlavou dějí takové věci? Všichni bychom se o něco míň zaobírali svým osudem, kdyby nám opravdu docházelo, že celý svět stejně skončí jako taková malinká tečka. Člověk asi prostě musí důvěřovat vědě, ale od určitého bodu je to opravdu slepá víra, aspoň u mě.“

Hladový Paul sraštil čelo. „Abych řekl pravdu, celé to rozpínání vesmíru mě vůbec netěší. Jako by se matka příroda snažila odstrčit každou jednotlivost co nejdál od všech ostatních. Moc mateřské to není. Vesmír se možná rozpíná, ale dělá to proto, aby před námi utekl, a my budeme ještě osamělejší a svět se nám zmenší.“

Oba přátelé se pak ponořili do jedné z dlouhých odmlk, které svědčily o tom, jak je jim spolu dobře. Dokázali dlouho tiše sedět, aniž se potřebovali honem vracet k předchozí činnosti, a nechávali mlčení, aby se ponenáhlu vytratilo, až bude samo chtít. Dnes však improvizovaný výklad Hladového Paula o astrofyzice rozezvučel v Leonardově nitru melancholickou strunu. Během týdnů od matčina úmrtí si všiml, že se jeho osobní vesmír znatelně scvrkává. Večery byly prázdnější, společenské kontakty omezenější a jeho myšlení jako by se obrátilo dovnitř, směrem k neurčité snivé melancholii. Když Hladový Paul vstal, aby znovu zapnul konvici a opláchl hrnky, Leonard se k tématu vrátil.

„Možná se nezvětšuje a nezmenšuje jen vesmír,“ nadhodil. „Možná že se to samé děje s námi — jak stárneme, náš život se začíná smršťovat.“

„Jak to myslíš?“

„Když jsem byl malý, svět mi připadal tak obrovský, že mi až naháněl strach. Škola se zdála veliká, dospělí taky. Budoucnost jakbysmet. Ale teď začínám vnímat, že jsem se postupem času stáhl do menšího světa. Vidím, jak lidi kolem mě pospíchají, a říkám si — kam mají namířeno? S kým se setkávají? Žijí tak nabitě životy. Snažím se rozpomenout, jestli byl můj život někdy taky takový.“

Hladový Paul se na chvíli odmlčel. „Asi ti rozumím. Jenže pro mě byl vždycky problém, jak je život veliký. Už přes tři desítky let si prosekávám bezpečnou cestičku divočinou, stejně jako do určité míry i ty. Ta cesta je chvílemi trochu úzká, ale opravdu to tolik vadí?“

„Nejde jen o vnější okolnosti,“ odpověděl Leonard. „Mám pocit, že se zmenšuju já sám. Připadám si tišší a víc — jak to říct — neviditelný. Hmatatelně vnímám, jako nějaký fyzikální jev, že můj život je vtahován dovnitř. Jedno vedlo ke druhému a teď cítím, že jestli něco neudělám, bude moje nepodstatná existence jen tak neškodně pokračovat.“

„To ale vůbec není špatné. Jak víš, vždycky jsem ve vši skromnosti smýšlel tak trochu hippokratovsky: nechci nikomu škodit. Radši se trvale držím od světa stranou. Podobně jako je to v desateru pro chodce: rád se zastavím, dívám se a poslouchám, než se do něčeho pustím. Vyplácí se mi to a žiju díky tomu s bližními v míru. Rozhodně je to lepší, než kdybych se snažil zanechat na světě stopu a ve výsledku bych ho poškodil,“ vysvětloval Hladový Paul.

„Nehodlám se začít přivazovat k zábradlí ani házet podprsenky na policisty, jestli máš na mysli tohle. Lidí, kteří

ochotně půjdou touhle cestou, je víc než dost. Ale nemůžu se zbavit pocitu, že bych měl dveře a okna svého života trochu pootevřít.“

Hladový Paul zaváhal a podržel sušenku nad čajem o zlomek vteřiny déle, než měl, a pak už jen bezmocně sledoval, jak její část ve tvaru půlměsíce klesá ke dnu. „Možná,“ přitakal, „ale vtip je v tom, kolik světa vpustíš dovnitř, aby tě nepřeválcoval. Vesmír, jak nás poučil Edwin Hubble, je nepřátelské místo.“

„To ano. A někdy je těžké rozlišit, jestli chceš křičet, nebo si před křikem zacpat uši,“ dodal Leonard.

Těžko říct, jestli to způsobil rozhovor nad yatzy, ale oba muži se ocitli uprostřed plodné rozpravy, kdy jedna myšlenka navozuje druhou. Patrně by o tomto tématu mohli diskutovat celý večer, kdyby ovšem bylo teoretické. Protože však nebylo, přirozená přestávka v hovoru jim umožnila trochu přibrzdit. I mezi dobrými přáteli existují myšlenky, které by se měly nechat zrát v soukromí.

Dopili čaj a dospěli k nevyřčenému rozhodnutí, že po příjemné hře s ne zcela jasným skóre společný večer uzavřou.

Leonard nakoukl do obývacího pokoje, aby se rozloučil. Helen už dokončila puzzle — Monetův obraz *Lekniny*, o kterém Leonard jednou psal v encyklopedii *Svět výtvarného umění* — a právě se sestrou Hladového Paula probírala po telefonu, kdo bude mít na svatbě na starost reprodukovanou hudbu. Peter, který měl svatou trpělivost, znovu pozastavil televizní pořad a na rozloučenou zvedl oba palce nahoru.

Hladový Paul vyprovodil kamaráda ke dveřím.

„Tak dobrou noc,“ řekl Leonard.

„Dobrou noc, Leonarde,“ odpověděl Hladový Paul a zahalil se do svého judistického županu až po krk, aby mu netáhlo na hrud.